

En krigsskæbne 1917

Schmidt, Andreas Hørlyck

Andreas Schmidt som Leutnant med Jernkorsets bånd i knaphullet.

Andreas Hørlyck Schmidt stammede fra Åbenrå. Han blev sendt tidligt hjemmefra. Hans mor ville have, at han skulle have en akademisk uddannelse, så han blev som 12-årig sendt til Flensborg for at få en studentereksamen. Moderen gav ham i afskedsgave en kasse cigarer og sagde til ham: *"Dem skal du have med, således at du har noget at byde dine gæster på!"*

Han kom til at bo hos en fru Brodersen, der var præsteenke. Hendes mand havde været præst i Arrild. Nu ernærede hun sig ved at drive pensionat for gymnasieelever. Andreas Hørlyck Schmidt blev utrolig glad for sin værtinde, og han bevarede kontakten til hende, til hun døde i 1950'erne.

Andreas Hørlyck Schmidt blev kriegsfreiwilliger og meldte sig efter opfordring d. 9. august 1914 sammen med de øvrige studenter i sin klasse. Såfremt man meldte sig frivilligt, kunne man tage sin eksamen efter blot halvandet år som Oberprimaner (13. klasse), en såkaldt "Notabitur".

Der var 22 studenter i klassen i skolen i Flensborg. Deraf faldt 15 i krigen.

"I er hjemme, før løvet falder af træerne!" sagde kejser Wilhelm til de unge frivillige.

A. H. Schmidt blev indkaldt d. 1. september 1914 og kom til garnisonen i Flensborg. Han rejste fra Flensborg d. 22. november 1914 til Vestfronten med sin enhed.

Fra slutningen af november 1914 til midten af marts 1915 deltog A. H. Schmidt med sit regiment i stillingskampene ved floden Yser i Flandern.

"Kriegsfreiwilliger Schmidt!" råbte Sergeanten en dag. *"Om en halv time møder De Oberleutnanten oppe i skriverstuen!"*

Andreas Hørlyck Schmidt stillede på skriverstuen, og Oberleutnanten sagde til ham:

"Schmidt, 1. Kompagnie!"

Oberleutnanten mønstrede ham fra alle sider og endte med at sige:

"I morgen tidlig kører De til Tyskland og bliver uddannet til Offizier!"

Andreas Hørlyck Schmidt fortrak ikke en mine, men han fortæller i sine erindringer, at han tænkte:

"Åh, ingen skyttegrave i aften! Måske kan jeg komme hjem på en fransk visit?"

Den 15. marts 1915 påbegyndte Andreas Hørlyck Schmidt officersuddannelsen ved garnisonen i Bremen, og i april kom han på Offiziers-Aspiranten-Ausbildungskursus i Lockstedter Lager i Holsten. Han blev efter afsluttet uddannelse udnævnt til Leutnant der Reserve den 7. august 1915. Han var kun 20 år gammel.

Efter en kort periode i Bremen, fik A. H. Schmidt bevilliget en orlov hjemme. Derefter måtte han atter i felten.

Den 2. oktober 1915 rejste han til Østfronten, hvor han gjorde tjeneste som Leutnant og Kompagnieführer.

I november beskriver han tilværelsen for sit kompagni således:

"Arbejde, marchere, sult og kulde.

Dagsmarcher på op til 30 kilometer i bidende kulde".

I december 1915, da regimentet var indsat ved Riga, nåede termometret ned på minus 30 grader.

A. H. Schmidt beskriver mødet og samarbejdet med de allierede østrig-ungarske styrker som problematisk. Ofte blev der talt op til otte forskellige sprog – tysk/østrigsk, ungarsk, slovakisk, tjekkisk, kroatisk, serbisk, rumænsk og polsk – blandt de østrig-ungarske tropper, hvilket voldte en del problemer.

A. H. Schmidt var hele året 1916 og 1917 tjenstgørende forskellige steder på Østfronten. Bl.a. ved Riga, Jacobstadt, Kowel og floden Stochod. A. H. Schmidt fungerede i september 1916 som bataillons-adjutant.

Den 19. januar 1917 fik Andreas Hørlyck Schmidt ansvaret for en transport af 5 officerer og 19 underofficerer. Soldaterne skulle på et kursus, hvor de skulle gennemdiskutere det frygtelige slag ved Verdun. Det var meningen, de skulle drage erfaringer af slaget.

Rejsen for soldaterne gik fra østfronten fra Kowel, Brest Litovsk, Warszawa, Berlin, Metz, Longuyon til Pierrepont. Rejsen tog 5 dage og 4 nætter. Da kursusdeltagerne skulle samme vej tilbage til Kowel igen, bad nogle af soldaterne, om de ikke måtte besøge deres familier på vejen

Andreas Schmidt som officersaspirant i Lockstedter Lager. Bemærk dødningshovedet imellem de to kokarder på hans kasket. Reserve-Infanterie Regiment Nr. 213 fik tilladelse at bære dødningshovedet i juli 1915.

Andreas Schmidt ved Dyna floden. Det er Andreas Schmidt med kikkert og soldaterpibe.

hjem. A. H. Schmidt udfyldte nu de enkelte billetter sådan, at hver soldat selv kunne bestemme, hvordan han ville komme til Kovel. Han skulle bare være der på et bestemt tidspunkt. A. H. Schmidt lod egenhændigt hver billet stemple. Selv rejste han tilbage over Flensborg, hvor han satte sine forældre stævne.

Heldigvis gik det godt. Alle soldaterne kom rettidigt tilbage til Kovel. Hvis det ikke havde været tilfældet, ville det have betydet problemer for den unge officerer.

I midten af februar 1918 efter våbenhvilen og våbenstilstanden på Østfronten, vendte han tilbage til Vestfronten og deltog i stillingskampene i Flandern. Fra maj 1918 blev han overført til et nyt regiment, hvor han var kompagnifører.

Under stillingskampene i Flandern blev A. H. Schmidt i juni 1918 anklaget for lydighedsnægtelse. De militære forseelser bestod bl.a. i, at han kort efter ankomsten til Flandern i februar ikke havde fulgt en ordre om bemanning af poster i skyttegraven. Ordren lød på, at der skulle udstilles dobbeltposter både dag og nat. Det var imidlertid svært at opfylde kravene, for mange var sårede og mange var døde, så kompagniet var reduceret til 40 mand. Yderligere var våbenarsenalet decimeret til

et minimum. A. H. Schmidt vurderede – overskueligheden af terrænet og antallet af styrker til rådighed taget i betragtning - at det ved dagslys var tilstrækkeligt og fuldt ud forsvarligt, at bemande posterne i skyttegraven med blot en enkelt soldat. Nu skete der imidlertid det, at de tyske forposter blev taget til fange af englænderne. Overalt eksploderede granaterne, og der gik flere timer, før A. H. Schmidt fik besked på, at forposterne var væk.

Den følgende nat vovede A. H. Schmidt at foretage et modangreb med kun 14 soldater i gruppen. Det lykkedes at befri de tilfangetagne kammerater og vinde terrænet tilbage. Desværre var der et tab på 3 mand. A. H. Schmidt måtte skrive en rapport om forløbet.

Efterfølgende blev han så anklaget for ikke at have opfyldt kravene og sat dobbelte forposter ud.

Den 23. juni 1918 kl. 1 om natten kom der telefonisk meddelelse om, at han skulle møde ved krigsretten. Han troede selv, han skulle optræde som vidne i sagen, men det viste sig, at han var den anklagede. Det var et chok for ham. Dommen i den slags sager kunne være op til 10 års fængsel.

Underligt nok blev A. H. Schmidt ikke fængslet, men fik kommandoen over et nyt kompagni. A. H. Schmidt ansøgte om tre ugers orlov og bad

Andreas Schmidt i bunkeren om morgenen kl. 4,15 i solopgangen. Bemærk felttelefonen på væggen.

samtidigt om at blive forflyttet til en anden enhed. Begge ønsker blev imødekommet. Han blev tildelt en tre ugers orlov på officersrekreationshjemmet Zantbergen, en orlovsom efterfølgende blev forlænget med yderligere to uger.

Efter orloven blev han igen forflyttet og blev nu kompagnifører. Hans regiment var opstillet i 1917 og bestod primært af helt unge mænd uden ret megen kamperfaring. I september 1918 lå regimentet i stilling ved byen Beine få kilometer øst for Reims i Frankrig. En af de første dage ved regimentet kom divisionskommandøren von Müller på visit i skyttegraven for at besigtige stillingen. Ved den lejlighed hilste han på A. H. Schmidt, og da von Müller erfarede, hvem han talte med, sagde han:

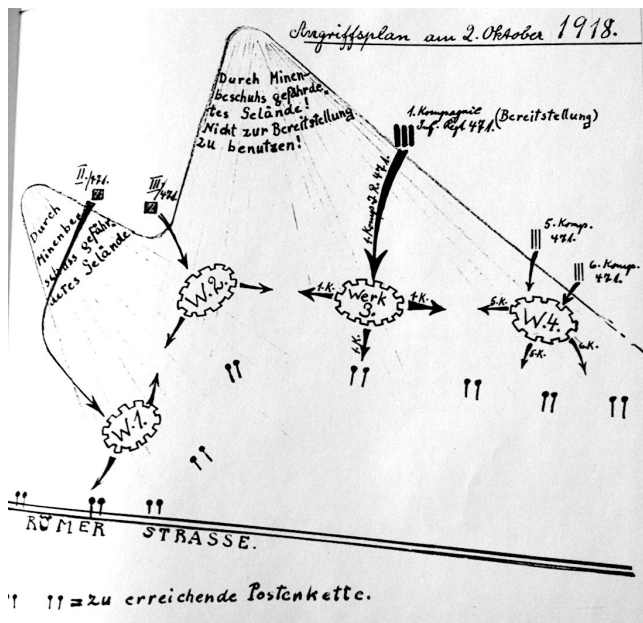
"Jeg kender naturligvis Deres historie!

Deres tidligere chef har skrevet og informeret mig om sagen. De skal se – det løser sig nok altsammen".

Derefter hilste han og fortsatte sin visit i stillingen. A. H. Schmidt hørte aldrig mere til sagen og anklagen mod ham under krigen. Først i 1921, da han var begyndt på at læse medicin i Kiel, modtog han brev om, at sagen var henlagt.

Den 2. oktober 1918 kom det til voldsomme nærkampe mod franskmændene i stillingens skyttegrave ved Reims. Pludselig lyste himlen op bag ved A. H. Schmidts kompagni. Alle blev slynget mod jorden. Soldaterne lå med åbne munde. Det havde de lært, for det skulle hindre trommehinden i at sprænges.

Man var bange for et gasangreb. A. H. Schmidt og hans gruppe var omsluttet af fjenden på tre sider. Tyskerne manglede forsyninger, så det varede ikke længe, før håndgranaterne var brugt op.

Andreas Schmidt håndtegnede stillingskort fra stillingen ved Reims dateret 2. oktober 1918.

Der spilles "gasmaskeskat".

Andreas Schmidt siddende til venstre. Officererne nyder en dram.

Nu var gode råd dyre. I en pause i kampen råbte A. H. Schmidt til modstanderne, at de skulle overgive sig og komme frem med hænderne over hovedet!

Det lykkedes ikke at få franskmændene til at overgive sig. Tværtimod blev kampen yderligere intensiveret. Pludselig eksploderede en fransk geværgranat ca. 40 cm fra A. H. Schmidts højre knæ, og få sekunder efter endnu en. Han mærkede straks, at han var ramt.

Til alt held bar han over højre arm en tyk, gummieret frakke, som han kort forinden havde ”erobret” fra et lig i skyttegraven. Frakken opbevares stadig i familiens varetægt. Sammen med den kraftige frakke tog A. H. Schmidts korttaske i bæltet godt fra over for splinterne fra geværgranaterne. Samtidig med A. H. Schmidt blev også to af kompagniets underofficerer og seks menige soldater såret ved angrebet. De øvrige soldater havde derved fået nok. De opgav kampen og trak sig tilbage efterladende ni sårede kammerater.

Såfremt A. H. Schmidt og de otte andre sårede ikke skulle tages til fange af franskmændene, måtte der handles hurtigt. Han kastede nogle håndgranater i retning mod fjenden og opfordrede sine lidelsesfæller til at også at forsvare sig, så godt de kunne. På trods af sit kvæstede ben forsøgte A. H. Schmidt at indhente de flygtende unge, skræmte soldater. Det lykkedes ham at indhente og berolige de flygtende, hvorefter han førte dem tilbage til deres pladser i skyttegraven.

A. H. Schmidt befalede, at alle skulle deltage i forsvaret af stillingen, indtil alle sårede var blevet hentet og bragt væk. Efter en tid måtte han lægge sig ned, da han mærkede, at kræfterne svandt i takt med, at uniformsbukserne blev mere og mere gennemblødte af blod fra sårene. A. H. Schmidt nåede at skrive et postkort til sine forældre og at se to af de sårede blive transporteret væk. Derefter mistede han bevidstheden.

Da han atter vågnede, lå han på en bære og blev transporteret bagud gennem det lange system af

Andreas Schmidt i festligt lag med sine officerskammerater i understanden. Det er Andreas Schmidt i profil.

Andreas Schmidt på sin hest Liese.

skyttegrave, der var gravet i den kridtholdige undergrund. Tilbage ved regimentet aflagde han en kort beretning, hvorefter turen på baren fortsatte 4 timer gennem skytte- og løbegrave. Artilleribeskydningen var intens og voldsom, så sygebærerne måtte ofte lægge baren fra sig og kaste sig fladt ned i bunden af gravene. Fremme ved forbindingspladsen blev A. H. Schmidt tilset og forbundet og fik en Tetanus - en indsprøjtning mod stivkrampe. Derefter blev han

lagt i en feltambulance og sammen med fem andre sårede kørt til Charleville.

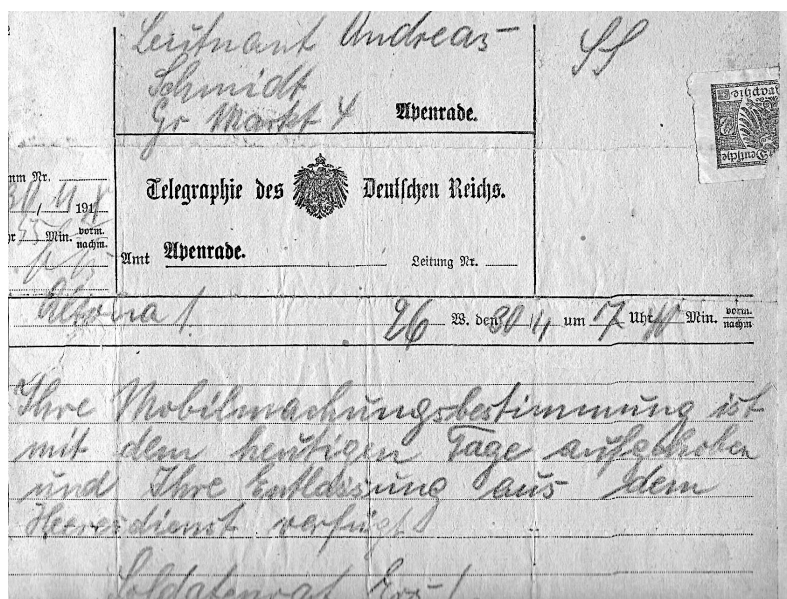
Efter ankomsten til lazarettet blev A. H. Schmidt røntgenfotograferet, og der blev konstateret seks mindre granatsplinter umiddelbart over højre knæ. Man besluttede ikke at fjerne dem ved en operation, da splinterne sad for dybt, og man antog, at de ville komme ud af sig selv.

Efter en uge på lazarettet i Charleville blev A. H. Schmidt sammen med mange andre sårede sendt med et lazarettog til Tyskland. Toget kørte via Sedan mod den tyske grænse, og efter seks dage ankom toget til Hirschberg i Schlesien. Her blev de mange sårede soldater fordelt på forskellige lazaretter. A. H. Schmidt kom sammen med 12 andre sårede officerer til et lazaret indrettet på en skole. Her blev han atter undersøgt og røntgenfotograferet, og lægen udtalte, at Andreas Schmidt havde været meget heldig. Ingen af granatsplinterne havde ramt knæledet, større blodårer eller nervebaner.

Herefter begyndte A. H. Schmidt at lave gåtræning, og efter kort tid var han i stand til at bevæge sig rundt i Hirschbergs gader ved hjælp af en enkelt stok at støtte sig til. Den 31.

oktober 1918 blev han overført til enhedens Ersatzbataillon i Altona. Ved ankomsten blev han tildelt en 14-dages rekreationsorlov derhjemme, og han rejste nordpå den 2. november.

Den 9. november 1918 blev republikken Tyskland udråbt. Kejser Wilhelm blev tvunget til at abdicere.

Andreas Schmidts hjemsendelse udstedt af "Soldatenrat" i Altona.

Andreas Schmidt midten. I "LappenKrug" ("pjaltetro") med 4 gruppeførere.

Den 11. november trådte våbenstilstanden i kraft, og krigshandlingerne standsede. Den 30. november modtog A. H. Schmidt et telegram fra soldaterrådet ved Ersatzbataillon i Altona. Heri blev det meddelt, at han fra samme dag var hjemsendt fra militærtjenesten.

Andreas Hørlyck Schmidt havde brugt 4 år og 3 måneder af sin bedste ungdomstid i krig. Kun 7 af hans 22 klassekammerater fra latinskolen i Flensborg havde overlevet krigen. Andreas Hørlyck Schmidt begyndte sine medicinstudier. Først læste han i Kiel,

derefter i Tübingen. Nu kunne han kalde sig ”Dr. med.”

A. H. Schmidt var aldrig i tvivl om, hvor han ville praktisere. Han ville hjem til Nordslesvig. Men i Danmark anerkendte man ikke de tyske eksaminer, så A. H. Schmidt måtte til København, hvor han læste medicin i to år. *”Jeg er en af de få læger, der må praktisere fra Nordpolen til Alperne!”* sagde han.

Andreas Hørlyck Schmidt nedskrev sine erindringer fra krigen i december 1919. Erindringerne var skrevet på tysk, og Andreas Hørlyck Schmidt kommenterede dem i midten af 1960’erne på dansk.

Han giftede sig med Abeline Marie Stolzenburg fra Åbenrå. I 1925 blev han praktiserende læge i Toftlund, hvor han virkede til sin pensionering. Sønnen Jürgen overtog derefter hans praksis.